

NEPRIKLAUSOMO AUDITORIAUS ATASKAITA

AB „Lietuvos telekomas“ vadovybei:

1. Įvadas

Kaip reikalauja Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 20 d. direktoriaus įsakymo Nr. 194 „Dėl sąnaudų paskirstymo taisyklių ir su sąnaudų apskaita susijusių reikalavimų patvirtinimo“ (toliau – „Įsakymas Nr. 194“) 21 straipsnis, mes atlikome

- (a) AB „Lietuvos telekomas“ ir jos dukterinių įmonių UAB „Voicecom“ ir UAB „Lietuvos telekomo verslo sprendimai“ (toliau – „Įmonė“) sąnaudų paskirstymo sistemos atitikimo taisyklėms, patvirtintoms įsakymu Nr. 194 bei kitiems tarnybos patvirtintiems teisės aktams,
- (b) Įmonės paslaugų, kurių kainos turi būti orientuotos į sąnaudas, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų gražos normą, kainodaros atitikimo taisyklėms, patvirtintoms įsakymo Nr. 194 bei kitiems tarnybos patvirtintiems teisės aktams,

nepriklausomą auditą metams, pasibaigusiems 2003 m. gruodžio 31 d.

2. Vadovybės atsakomybė

Vadovybė, kontroliuodama atsakinguosius už valdymą, yra atsakinga už sąnaudų paskirstymo sistemos sukūrimą, įdiegimą, palaikymą ir veikimą, atitinkantį taisyklėms, patvirtintoms įsakymu Nr. 194 bei kitiems tarnybos patvirtintiems teisės aktams. Nepriklausomas sąnaudų paskirstymo sistemos atitikimo taisyklėms, patvirtintoms įsakymu Nr. 194, auditas neatleidžia vadovybės arba atsakingųjų už valdymą nuo jų atsakomybės.

3. Nepriklausomų auditorių atsakomybė

Nepriklausomi auditoriai yra atsakingi už audito atlikimą pagal Tarptautinius audito standartus (toliau – TAS), išleistus Tarptautinės apskaitininkų federacijos. Šie standartai reikalauja, kad auditas būtų planuojamas ir vykdomas taip, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog Įmonė atitinka įsakymą Nr. 194. Atliekant auditą pasirinktinai tikrinami tinkami įrodymai.

Bendri audito principai apima nepriklausomų auditorių atitikimą Auditorių etikos kodeksui, išleistam Tarptautinės apskaitininkų federacijos. Etikos principai, reguliuojantys nepriklausomų auditorių profesinę atsakomybę, yra nepriklausomumas, sąžiningumas, objektyvumas, profesinė kompetencija ir atsakingumas, konfidencialumas, profesinis elgesys ir techniniai standartai.

Auditas, atliekamas pagal TAS, yra planuojamas ir atliekamas taip, kad būtų suteiktas pakankamas užtikrinimas. Pakankamo užtikrinimo koncepcija yra pagrįsta audito įrodymų, būtinų nepriklausomo auditoriaus nuomonei pareikšti, surinkimu. Pakankamas užtikrinimas apima visą audito procesą. Tačiau, egzistuoja įgimti audito apribojimai, įtakojantys nepriklausomo auditoriaus galimybę aptikti reikšmingas klaidas ar reikšmingus vidaus kontrolės sistemos trūkumus. Šių apribojimų priežastimis yra audito testų pritaikymas, įgimti bet kurios apskaitos ir vidaus kontrolės sistemos apribojimai bei faktas, kad dauguma audito įrodymų yra labiau įtikinantys nei užtikrinantys. Taip pat, nepriklausomo auditoriaus darbas formuojant nuomonę yra pagrįstas paties auditoriaus nuovoka, ypatingai renkant audito įrodymus, pavyzdžiui pasirenkant audito procedūrų pobūdį, laiką ir apimtį bei darant išvadas remiantis gautais audito įrodymais.

Atitinkamai, dėl veiksmų išvardintų aukščiau, auditas, atliktas pagal TAS, nėra garantija, užtikrinanti, kad įmonė atitinka įsakymą Nr. 194.

4. Audito apimtis

Mes atlikome auditą pagal išleistus Tarptautinės apskaitininkų federacijos Tarptautinius audito standartus, taikytinus atitikimo auditui (TAS 800). Šie standartai reikalauja, kad auditas būtų planuojamas ir vykdomas taip, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas dėl įmonės atitikimo įsakymui Nr. 194. Atliekant auditą pasirinktinai tikrinami tinkami įrodymai. Mes manome, kad atliktas auditas yra pakankamas pagrindas nuomonei pareikšti.

Atliktos audito procedūros apėmė, bet neapsiribojo toliau išvardytu:

Įmonės sąnaudų paskirstymo sistemos auditas buvo atliktas dviem etapais:

- (1) Sąnaudų paskirstymo sistemos (toliau – "modelis") peržiūra, tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog sąnaudų paskirstymo sistema yra tinkamai sukurta ir atitinka reguliatoriaus reikalavimus (toliau – "modelio peržiūra");
- (2) Skaitinių duomenų peržiūra, tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog modelis veikia tinkamai (kaip sukurtas) ir naudoja teisingus duomenis (toliau – "skaitinis vientisumas").

(1) Modelio peržiūra

1.1 Bendra sąnaudų srauto modelyje peržiūra

Mes peržiūrėjome bendrą sąnaudų paskirstymo modelio struktūrą tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog modelis atitinka sąnaudų priežastingumo, skaidrumo, objektyvumo ir naudingumo principus, taikant geriausias pramonės šakos praktikas ir ABC (veikla pagrįsto kaštų paskirstymo) metodiką.

Įmonė įtraukė dukterinių įmonių UAB "Comliet", UAB "Lintel", VŠĮ "Lietuvos telekomo sporto klubas", UAB "Baltijos informacinių duomenų valdymo centras" ir UAB "Lintkom" atitinkamas sąnaudas į įmonės naudotą sąnaudų paskirstymo sistemą, tačiau šiose dukterinėse įmonėse nebuvo įdiegtos atskiros sąnaudų paskirstymo sistemos metais, pasibaigusiais 2003 m. gruodžio 31 d.

1.2 Verslo ir pagalbinių procesų struktūros analizė

Atlikę bendrą modelio peržiūrą, mes detalai peržiūrėjome verslo ir pagalbinių procesų struktūrą, tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog modelyje esantys verslo

ir pagalbiniai procesai yra logiški bei tinkamai detalūs, įgalinantys Įmonę paskirstyti sąnaudas galutiniams produktams laikantis sąnaudų priežastingumo principo.

Taip pat, mes patikrinome, ar visų (išskyrus ne telekomunikacijų veiklos) sąnaudų apskaita vykdoma atskirai ir yra suskirstyta į vietinės prieigos tinklo verslo vienetą, pagrindinio (perdavimo) tinklo verslo vienetą, mažmeninių paslaugų verslo vienetą ir kitos veiklos verslo vienetą.

1.3 Tinklo elementų struktūros analizė

Atlikę bendrą modelio peržiūrą, mes detalai peržiūrėjome tinklo elementų struktūrą, tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog modelyje esantys tinklo elementai yra tinkami ir adekvačiai detalūs, įgalinantys Įmonę paskirstyti sąnaudas galutiniams produktams laikantis sąnaudų priežastingumo principo.

1.4 Kapitalo sąnaudų taikymo analizė

Atlikę bendrą modelio peržiūrą, mes detalai peržiūrėjome kapitalo sąnaudų įtraukimo į modelį procesą, jų srautą modelyje ir paskirstymą galutiniams produktams laikantis sąnaudų priežastingumo principo.

Taip pat, mes patikrinome ar kapitalo sąnaudos yra paskirstomos verslo vienetams atitinkant reguliatoriaus reikalavimus.

Įmonė paskirstė visas kapitalo sąnaudas tinklo elementams ir įmokų surinkimo sistemai. Mūsų apskaičiavimais, tinklo elementai ir įmokų surinkimo sistema sudaro 93 procentus viso ilgalaikio materialaus turto likutinės vertės, todėl likę 7 procentai turi būti paskirstyti kitam ilgalaikiam materialiam turtui ir/arba veikloms.

Be to, mes perskaičiavome Įmonės taikomą vidutinę svertinę kapitalo kainą (WACC).

Mes pastebėjome, kad Įmonė kapitalo sąnaudas skaičiuoja pagal Europos Komisijos 1998 m. balandžio 8 d. rekomendaciją "Dėl tinklų sujungimo atvertoje telekomunikacijų rinkoje" 98/322/EC, naudodama nuosavo kapitalo ir skolų, už kurias mokamos palūkanos, bendrą sumą, tačiau tai neatitinka nutarimo 11 ir 12 straipsnių, nurodančių, kad kapitalo sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis ilgalaikio turto verte. Jei Įmonė kapitalo sąnaudas skaičiuotų naudojant ilgalaikio turto vertę, bendra kapitalo sąnaudų suma sumažėtų 18 468 tūkst. Lt.

Mes pastebėjome, kad Įmonė naudoja fiksuotą WACC gražos normą, kuri yra patvirtinta generalinio direktoriaus įsakymu Nr.150 dėl Įmonės investicijų politikos. Nepaisant to, Įmonė reguliariai atlieka WACC skaičiavimus ir yra pasiruošusi koreguoti savo metodologiją, jeigu gražos normos svyravimai būtų žymūs.

1.5 Bendrųjų sąnaudų apskaitos analizė

Mes patikrinome ar bendrosios sąnaudos yra kaupiamos ir apskaitytos atskirai modelyje bei galiausiai paskirstytos produktams remiantis tinkamais paskirstymo principais.

1.6 Paslaugų struktūros ir pajamų paskirstymo analizė

Mes patikrinome, ar modelis palaiko sąnaudų ir pajamų paskirstymą keturiems verslo vienetams: vietinės prieigos tinklo, pagrindinio (perdavimo) tinklo, mažmeninių paslaugų ir kitos veiklos.

1.7 Sąnaudų nešėjų analizė

Mes patikrinome 20 proc. (atsitiktinai pasirinktų iš viso skaičiaus) sąnaudų paskirstymo logikų (sąnaudų nešėjų) tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog sąnaudų paskirstymo logikos (sąnaudų nešėjai) yra tinkamos kiekvienam jų pritaikymo atvejui.

1.8 Teisės aktų reikalavimų analizė

Mes detaliai peržiūrėjome sąnaudų paskirstymo modelio atitikimą šiems įsakymo Nr. 194 reikalavimams:

- (a) visos patiriamos sąnaudos yra priskiriamos tiesioginėms, netiesioginėms ir bendrosioms sąnaudoms;
- (b) Įmonė naudoja detalų veiklos poreikiams pritaikytą sąnaudų sąskaitų ir subsąskaitų planą;
- (c) ilgalaikio turto nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos yra apskaičiuojamos naudojant ilgalaikio turto vienetų ekonomiškai pagrįstą naudingo tarnavimo laikotarpį;
- (d) visų netelekomunikacijų veiklos sąnaudų apskaita yra vykdoma atskirai nuo telekomunikacijų veiklos sąnaudų apskaitos.

(2) Skaitinis vientisumas

2.1 Sąnaudų paskirstymo sistema ir finansinės apskaitos sistema

Mes patikrinome 100 proc. sąnaudų sąskaitų tam, kad įsitikintume, kad visos sąnaudos, apskaitytos didžiojoje knygoje, yra perkeltos be jokių pakeitimų, pridėtų papildomų sąskaitų bei jokių pašalintų ar pakeistų duomenų.

2.2 Moduliai

Mes patikrinome 100 proc. modelyje esančių sąnaudų sąskaitų tam, kad įsitikintume, kad perkeliant sąnaudas per resursų, veiklos rūšių, tinklo elementų ir produktų modulius nebuvo jokių pakeitimų, pridėtų papildomų sąskaitų bei jokių pašalintų ar pakeistų duomenų.

2.3 Sąnaudų nešėjų kiekinės išraiškos analizė

Mes patikrinome 20 proc. (atsitiktinai pasirinktų iš viso skaičiaus) sąnaudų paskirstymo logikų (sąnaudų nešėjų) kiekinę išraišką (darbuotojų skaičių, sandorių skaičių, nuomojamų patalpų plotą kvadratiniais metrais, kt.) tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog naudojami teisingi duomenys.

2.4 Sąnaudų paskirstymo teisingumo patikrinimas

Mes patikrinome 20 proc. (atsitiktinai pasirinktų iš viso skaičiaus) sąnaudų paskirstymo logikų (sąnaudų nešėjų) tam, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas, jog sąnaudų nešėjų loginių ir kiekinių duomenų pagalba sąnaudos yra teisingai paskirstomos, t.y. sąnaudų nešėjai tinkamai funkcionuoja.

2.5 Paslaugų/ produktų kainų patikrinimas

Mes peržiūrėjome Įmonės taikomą kainodaros procedūrą ir apskaičiavome skirtumus tarp visų produktų/paslaugų sąnaudų ir pajamų tam, kad įvertintume ar reguliuojamų paslaugų kainos yra orientuotos į sąnaudas, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžos normą.

Pradedant teikti naują paslaugą, Įmonė nustato kainas, orientuotas į sąnaudas, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžos normą. Vėliau kainos yra koreguojamos atsižvelgiant į rinkos diktatą ar/ir regulatoriaus veiksmus, dėl ko kai kurių paslaugų kainos reikšmingai skiriasi nuo sąnaudų, įskaitant protingumo kriterijų

5(5)

atitinkančią investicijų gražos normą. Šie skirtumai yra tiek teigiami tiek neigiami, o sumoje reguliuojamų paslaugų sąnaudos, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų gražos normą, reikšmingai viršija pajamas gautas už šias paslaugas.

5. Išlygos

- (a) Įmonė kapitalo sąnaudas skaičiuoja pagal Europos Komisijos 1998 m. balandžio 8 d. rekomendaciją "Dėl tinklų sujungimo atvertoje telekomunikacijų rinkoje" 98/322/EC, naudodama nuosavo kapitalo ir skolų, už kurias mokamos palūkanos, bendrą sumą, tačiau tai neatitinka nutarimo 11 ir 12 straipsnių, nurodančių, kad kapitalo sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis ilgalaikio turto verte. Jei Įmonė kapitalo sąnaudas skaičiuotų naudojant ilgalaikio turto vertę, bendra kapitalo sąnaudų suma būtų mažesnė 18 468 tūkst. Lt.
- (b) Pradedant teikti naują paslaugą, Įmonė nustato kainas, orientuotas į sąnaudas, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų gražos normą. Vėliau kainos yra koreguojamos atsižvelgiant į rinkos diktatą ar/ir regulatoriaus veiksmus, dėl ko kai kurių paslaugų kainos reikšmingai skiriasi nuo sąnaudų, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų gražos normą. Šie skirtumai yra tiek teigiami tiek neigiami, o sumoje reguliuojamų paslaugų sąnaudos, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų gražos normą, reikšmingai viršija pajamas gautas už šias paslaugas.
- (c) Įmonė paskirstė visas kapitalo sąnaudas tinklo elementams ir įmokų surinkimo sistemai. Mūsų apskaičiavimais, tinklo elementai ir įmokų surinkimo sistema sudaro 93 procentus viso ilgalaikio materialaus turto likutinės vertės, todėl likę 7 procentai turi būti paskirstyti kitam ilgalaikiam materialiam turtui ir/arba veikloms.

6. Dalyko pabrėžimas

Mes atkreipiame dėmesį į tai, kad Įmonė įtraukė dukterinių įmonių UAB "Comliet", UAB "Lintel", VŠĮ "Lietuvos telekomo sporto klubas", UAB "Baltijos informacinių duomenų valdymo centras" ir UAB "Lintkom" atitinkamas sąnaudas į Įmonės naudotą sąnaudų paskirstymo sistemą, tačiau šiose dukterinėse įmonėse nebuvo įdiegtos atskiros sąnaudų paskirstymo sistemos metais, pasibaigusiais 2003 m. gruodžio 31 d.

7. Išvada

Mūsų nuomone, išskyrus pastraipose 5(a), 5(b) ir 5(c) nurodytą įtaką, Įmonė metais, pasibaigusiais 2003 m. gruodžio 31 d., visais reikšmingais atžvilgiais atitiko taisykles, patvirtintas Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2002 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 194 "Dėl sąnaudų paskirstymo taisyklių ir su sąnaudų apskaita susijusių reikalavimų patvirtinimo".

UAB "Deloitte & Touche"
Gen. direktorius Juozas Kabašinskas

Auditorė Lina Drakšienė
Auditoriaus pažymėjimas Nr. 000062

Vilnius, Lietuva
2004 m. gruodžio 14 d.